

Sygn. akt **III AUa 1849/14**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 lipca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Jolanta Cierpiał (spr.)

Sędziowie: SSA Marek Borkiewicz

SSA Marta Sawińska

Protokolant: st.sekr. sąd. Alicja Karkut

po rozpoznaniu w dniu 23 lipca 2015 r. w Poznaniu

sprawy **M. K. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

o wcześniejszą emeryturę

na skutek apelacji M. K. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Koninie

z dnia 29 września 2014 r. sygn. akt III U 767/14

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 i przyznaje M. K. (1) prawo do emerytury od dnia 22 lipca 2014r.;
2. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 i nie obciąża odwołującego kosztami procesu;
3. zasądza od pozwanego na rzecz M. K. (1) kwotę 30 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w instancji odwoławczej.

SSA Marta Sawińska	SSA Jolanta Cierpiał	SSA Marek Borkiewicz
--------------------	----------------------	----------------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 lipca 2014 r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział II Oddział w P. odmówił wnioskodawcy M. K. (1) przyznania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł M. K. (1).

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 29 września 2014 r., wydanym w sprawie o sygn. III U 767/14, Sąd Okręgowy w Koninie, Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie M. K. (1) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II

Oddział w P. z dnia 8 lipca 2014 r., znak (...) (pkt 1) oraz zasądził od odwołującego na rzecz pozwanego organu rentowego kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2).

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego stanowiły następujące ustalenia i rozważania :

Wnioskodawca M. K. (1) urodził się w dniu (...)

Sąd Okręgowy ustalił, że odwołujący w okresie od dnia 9 grudnia 1972 r. do dnia 3 lutego 1973 r. pracował w Przedsiębiorstwie (...) w T. na stanowisku murarz, zaś od dnia 23 maja 1973 r. do 31 lipca 1991 r. w Przedsiębiorstwie (...) w T., a ponadto od 15 listopada 1990 r. prowadzi działalność gospodarczą pod firmą Usługi (...) M. K. (1).

Sąd I instancji ustalił jednocześnie, że w okresie od 23 maja 1973 r. do 1 maja 1977 r. odwołujący był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w T. w charakterze pomocnika kierowcy. Praca na tym stanowisku obejmowała przede wszystkim zajmowanie się sprawami technicznymi, wykonywanie przeglądów pojazdu, a przede wszystkim służyła nabieraniu praktyki i przyuczaniu się do zawodu, poprzez zajmowanie miejsca obok kierowcy i obserwowaniu jego pracy. Zdarzało się również, że na zmianę z kierowcą odwołujący prowadził pojazd marki (...) o ładowności od 4,5 albo 5 ton o ciężarze całkowitym 10 ton, jednak według ustaleń Sądu Okręgowego czynności te nie były wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Ponadto Sąd Okręgowy ustalił, iż w marcu 1975 r. odwołujący ukończył kurs I stopnia kierowców zawodowych kat. C, który uprawniał odwołującego do prowadzenia samochodów ciężarowych.

Z ustaleń Sądu I instancji wynika ponadto, że w okresie od 24 kwietnia 1975 r. do 5 kwietnia 1977 r. odwołujący odbywał zasadniczą służbę wojskową, zaś po jej zakończeniu odwołujący pismem z dnia 18 kwietnia 1977 r. zwrócił się do dotychczasowego pracodawcy o przeniesienie ze stanowiska pomocnika kierowcy na kierowcę i od 2 maja 1977 r. do 17 października 1990 r. pracował w charakterze kierowcy towarowego. Jego praca polegała na kierowaniu samochodem marki J. z wywrotką z przyczepą o ładowności 7,5 ton a ciężarze całkowitym 26 ton. Następnie w okresie od 18 października 1990 r. do 31 lipca 1991 r. odwołujący korzystał z urlopu bezpłatnego. Po zakończeniu pracy pracodawca wystawił odwołującemu świadectwo pracy w szczególnych warunkach, wskazując, że w okresie od 2 maja 1977 r. do 17 października 1990 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę na stanowisku „kierowca na pojazdach powyżej 3,5 ton”.

W dniu 23 czerwca 2014 r. M. K. (1) wystąpił z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym wskazując, że nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Do wniosku odwołujący dołączył m.in. własne oświadczenie, że od 23 maja 1973 r. do 31 lipca 1991 r. pracował jako kierowca w (...) w T. w pełnym wymiarze czasu pracy, jako kierowca pojazdów samochodów ciężarowych; zaświadczenie, że od dnia 25 maja 1975 r. pracuje jako kierowca towarowy oraz oświadczenia R. K. i L. A., że wykonywał on w powyższym okresie prace w szczególnych warunkach na stanowisku kierowcy samochodów ciężarowych o masie całkowitej powyżej 3,5 tony w transporcie towarów na terenie kraju.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego ustalił, że odwołujący legitymuje się okresem składkowym, w wymiarze 25 lat, 8 miesięcy i 22 dni, lecz nie uwzględnił jako pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w T. od 23.05.1973 r. do 31.07.1991 r., gdyż w świadectwie pracy z 31.07.1991 r. pracodawca wskazał jedynie, że odwołujący pracował na stanowisku kierowcy, co jest określeniem zbyt ogólnym i nie ma możliwości jego określenia zgodnie z działem, pozycją rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. oraz przynależności resortowej zakładu pracy, z uwagi na co zaskarżoną decyzją odmówił M. K. (1) prawa do emerytury.

Sąd Okręgowy ustalił na podstawie zeznań odwołującego oraz świadków L. A. oraz R. K., że odwołujący wykonywał pracę na stanowisku kierowcy samochodów ciężarowych, jednakże nie przez cały okres od 23.05.1973 r. do 17.10.1990 r. -

z dokumentów pochodzących z Archiwum Zakładowego (...) w P., Delegatura w K. wynika bowiem, że w okresie od 23 maja 1973 r. do 1 maja 1977 r. wykonywał on pracę jedynie pomocnika kierowcy, zaś z zeznań odwołującego wynika,

że praca polegająca na jeżdżeniu samochodem ciężarowym nie była przez niego wykonywana w tamtym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd I instancji wydał zaskarżony wyrok, w którym uznał odwołanie M. K. (1) za bezzasadne.

Sąd Okręgowy stwierdził, wskazując na treść przepisów art. 27, 32 i 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r., Nr 39 poz. 353 ze zm.) oraz § 1 ust. 2, § 2 ust. 1 i 2, § 4 i załącznik - wykaz A, dział VIII, pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8 poz. 43 ze zm.), iż M. K. (1) obniżony wiek emerytalny wynoszący dla mężczyzn(...) lat, osiągnął w dniu(...) r., a ponadto na dzień 1 stycznia 1999 r. okres zatrudnienia odwołującego wynosił łącznie 25 lat, 8 miesięcy, 22 dni, lecz w ocenie Sądu Okręgowego odwołujący nie udowodnił wymaganego okresu pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze w wymiarze co najmniej 15 lat, albowiem nie można uznać za pracę w warunkach szczególnym lub szczególnym charakterze zatrudnienia odwołującego w Przedsiębiorstwie (...) w T. w okresie od 23.05.1973 r. do 1.05.1977 r. na stanowisku pomocnika kierowcy. Z materiału dowodowego (w tym zeznań odwołującego) wynika, że praca w tym charakterze polegała przede wszystkim na zdobyciu wymaganej praktyki dla późniejszej pracy na stanowisku kierowcy. Odwołujący wykonywał wówczas prace o charakterze pomocniczym, a kierowanie przez niego pojazdami w tym okresie nie miało charakteru pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, gdyż były to czynności wykonywane sporadycznie. Zdaniem Sądu I instancji oceny tej nie zmienia zaświadczenie z dnia 16.06.1989 r. (k. 32 akt osobowych) wskazujące, że miał być zatrudniony w powyższym przedsiębiorstwie na stanowisku kierowcy towarowego od dnia 25.05.1975 r., albowiem z pozostałego materiału dowodowego, a w szczególności książki wojskowej, a także z zeznań odwołującego wynika, że w okresie od 24.04.1975 r. do 5.04.1977 r. odbywał zasadniczą służbę wojskową, a więc nie mógł być od tego dnia zatrudniony na tym stanowisku. Z uwagi na powyższe, wobec faktu, iż wykonywane w okresie od 23.05.1973 r. do 1.05.1977 r. prace pomocnika kierowcy nie były pracami w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Sąd Okręgowy stwierdził również, iż nie było możliwym zaliczenie odwołującemu czasu odbywania służby wojskowej (tj. okresu od 24.04.1975 r. do 5.04.1977 r.) do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, pomimo faktu, że po jej zakończeniu podjął i wykonywał pracę w szczególnych warunkach. W ocenie Sądu I instancji wymogiem takiego zaliczenia jest bowiem zatrudnienie w warunkach szczególnych jeszcze przed powołaniem do czynnej służby zawodowej. Z kolei w pozostałym okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w T., tj. od 18.10.1990 r. do 31.07.1991 r., odwołujący korzystał z urlopu bezpłatnego.

Ostatecznie Sąd Okręgowy zaliczył M. K. (1) do pracy w szczególnych warunkach jedynie okres od 2.05.1977 r. do 17.10.1990 r., który wyniósł łącznie wynosi 13 lat, 5 miesięcy i 16 dni, a więc jest krótszy, niż wymagany (tj. 15 lat).

Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy stwierdził, że M. K. (1) nie spełnił warunków do skorzystania z uprawnienia do emerytury przy niższym wieku emerytalnym, gdyż nie udowodnił, że wykonywał pracę w szczególnych warunkach i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku przez okres co najmniej 15 lat, z uwagi na co na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oraz powołanych wyżej przepisów prawa materialnego uznał odwołanie M. za bezzasadne.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł M. K. (1), zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy poprzez przeprowadzenie oceny dowodów w sposób nieszechstronny, ze względu na:

- nieustalenie, że od dnia 25 lutego 1975 r. odwołujący miał przydzielony własny pojazd i samodzielnie wykonywał pracę kierowcy,
- nieustalenie, iż w okresie zasadniczej służby wojskowej odwołujący obsługiwał pojazd marki (...)

co w konsekwencji doprowadziło do sprzeczności istotnych ustaleń Sądu z zebrany w sprawie materiałem dowodowym, polegające na przyjęciu, iż samodzielną pracę na stanowisku kierowcy odwołujący rozpoczął dopiero od dnia 2 maja 1977 r., a nie od 25 lutego 1975 r.,

1. naruszenie przepisów prawa materialnego:

- art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej w brzmieniu obowiązującym w dniu 24 kwietnia 1975 r.,
- § 5 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz. U. z dnia 10 grudnia 1968 r.),

poprzez niezasadne przyjęcie, że czas zasadniczej służby wojskowej zalicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia emerytury w niższym wieku emerytalnym tylko wtedy, gdy żołnierz przed powołaniem do zasadniczej służby wojskowej zatrudniony był w warunkach szczególnych.

Wskazując na powyższe zarzuty, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i zmianę zaskarżonej decyzji w ten sposób, że odwołującemu przysługuje prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym oraz o zasądzenie od organu na rzecz wnioskodawcy kosztów procesu za obydwie instancje według norm przepisanych, a ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Wniesioną przez M. K. (1) apelację uznać należy za zasadną.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, a zebrany materiał poddał wszechstronnej ocenie z zachowaniem granic swobodnej oceny dowodów, przewidzianej przez art. 233 § 1 k.p.c. Dokonując tej oceny, Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej oceny materiału dowodowego w świetle zasady sędziowskiej oceny materiału dowodowego, wyczerpująco wskazując, które dowody uznał za wiarygodne i dlaczego, a które nie, co logicznie i spójnie uzasadnił. W wyniku powyższego, Sąd Okręgowy wyjaśnił wszystkie istotne okoliczności sprawy. Z uwagi na powyższe, w ocenie Sądu Apelacyjnego wszystkie ustalenia faktyczne, dokonane przez Sąd Okręgowy, znajdują oparcie w zgromadzonym materiale dowodowym, który Sąd I instancji właściwie ocenił na podstawie jego wszechstronnego rozważenia, polegającego na rzetelnej, bezstronnej ocenie wyników postępowania i ich prawidłowej interpretacji, przy uwzględnieniu zasad logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego.

Odnosząc się zaś do zarzutów apelacji w pierwszej kolejności, wskazać należy, iż zgodnie z art. 227 k.p.c. przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Tymczasem – co potwierdza z resztą Sąd Najwyższy w powołanym przez apelującego wyroku z dnia 5 sierpnia 2014 r., wydanym w sprawie o sygn. I UK 442/13 – w świetle przepisu art. 108 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1967 r., Nr 44 poz. 220 ze zm. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 1975 r.) oraz wydanego na jego podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin. (Dz. U. z 1968 r., Nr 44 poz. 318 ze zm. w brzmieniu obowiązującym od dnia 4 kwietnia 1975 r.) warunkiem zaliczenia zasadniczej służby wojskowej do zatrudnienia a także kwalifikowania jej do okresu pracy w szczególnych warunkach nie jest to, czy żołnierz w okresie zasadniczej służby wojskowej pracował w szczególnych warunkach. Zatem okoliczność, czy apelujący w okresie zasadniczej służby wojskowej obsługiwał pojazd marki (...) pozostawała bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Odnosnie natomiast zarzutu nie uwzględnienia, że od dnia 25 lutego 1975 r. odwołujący miał przydzielony własny pojazd i samodzielnie wykonywał pracę kierowcy, wskazać należy, iż okolicznością istotną dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy jest to, w jakim okresie apelujący wykonywał pracę w warunkach szczególnych w postaci pracy kierowcy samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym **powyżej 3,5 tony** (pkt 2, Dział VIII,

Wykaz A – Prace w szczególnych warunkach, które uprawniają do niższego wieku emerytalnego w Wykazach prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, stanowiących załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, o Dz. U. z 1983 r., Nr 8 poz. 43 ze zm.). Tymczasem zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy nie potwierdza twierdzeń wnioskodawcy, iż wykonywał on pracę kierowcy samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym **powyżej 3,5 tony** już od dnia 25 lutego 1975 r. Jak wynika bowiem z zeznań samego apelującego (k. 27 i 27 verte) oraz przedłożonego przez niego świadectwa ukończenia kursu kierowców zawodowych na prawo jazdy kategorii III, przed dniem 29 marca 1975 r. posiadał on jedynie prawo jazdy kategorii III, które zgodnie z § 196 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministrów Komunikacji i Spraw Wewnętrznych z dnia 1 października 1962 r. w sprawie ruchu na drogach publicznych (Dz. U. z 1962 r., Nr 61 poz. 295 ze zm.) uprawniało do kierowania samochodami ciężarowymi i pojazdami członowymi o dopuszczalnym ciężarze całkowitym **do 3,5 tony**. Jednocześnie zauważyć należy, że apelujący do rozpoczęcia służby wojskowej nie spełniał warunków do uzyskania zezwolenia na kierowanie na drogach publicznych samochodami ciężarowymi o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony do 8 ton, bez przyczepy zgodnie z § 4 ust. 1 i 2 zarządzenia Ministrów Komunikacji i Spraw Wewnętrznych z dnia 13 czerwca 1969 r. w sprawie tymczasowego rozszerzenia niektórych uprawnień kierowców. (M.P. z 1969 r., Nr 27 poz. 208), które mógł otrzymać kierowca, który posiadał prawo jazdy kategorii III i był zatrudniony w jednostkach gospodarki uspołecznionej oraz m.in. ukończył 21 lat życia, przy czym wymóg wieku nie dotyczy kierowcy, o którym mowa w pkt 2 lit. a, czyli kierowcy, który ukończył zasadniczą szkołę zawodową kierowców samochodowych. Tymczasem apelujący urodził się w dniu (...), a więc (...)lat ukończył dopiero w dniu (...) r., czyli już po rozpoczęciu służby wojskowej; przy czym nie był zwolniony z wymogu ukończenia tego wieku, albowiem nie ukończył zasadniczej szkoły zawodowej kierowców samochodowych – z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie w postaci z odpisu świadectwa ukończenia (...) Szkoły Zawodowej, znajdującego się w aktach osobowych apelującego wynika bowiem, że apelujący ukończył (...) Szkołę Zawodową w T. w zawodzie murarz (k. 46 akt osobowych). Ponadto zauważyć należy, iż zgodnie z § 4 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 29 kwietnia 2002 r. w sprawie wymiany praw jazdy. (Dz. U. z 2002 r., Nr 69 poz. 640) w zakresie dokumentów wydanych na podstawie przepisów rozporządzenia Ministrów Komunikacji i Spraw Wewnętrznych z dnia 1 października 1962 r. w sprawie ruchu na drogach publicznych (Dz. U. Nr 61, poz. 295) prawo jazdy kategorii III wymienia się na prawo jazdy kategorii B (a nie kategorii C, które uprawnia do kierowania pojazdem samochodowym o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 3,5 t). Zatem brak jest podstaw do uznania, że odwołujący wykonywał pracę kierowcy samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony już od dnia 25 lutego 1975 r., co oznacza, że podniesiony zarzut jest chybiony.

W konsekwencji Sąd Apelacyjny w pełni podzielił wszelkie ustalenia Sądu I instancji i przyjął je za własne, bez potrzeby ponownego ich przytaczania. W szczególności Sąd Apelacyjny podziela ustalenie Sądu Okręgowego, iż na dzień 1 stycznia 1999 r. apelujący udokumentował zatrudnienie w ilości 25 lat, 8 miesięcy, 22 dni, w tym - w pozostałym okresie niż sporny - 13 lat, 5 miesięcy i 16 dni okresów pracy w szczególnych warunkach, a także że osiągnął obniżony wiek emerytalny wynoszący dla mężczyzny 60 lat (co nastąpiło w dniu 22 lipca 2014 r.) oraz nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Jednocześnie Sąd Apelacyjny zwrócił szczególną uwagę na to, że z prawidłowych ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd Okręgowy wynika, że w marcu 1975 r. (a więc w miesiącu przypadającym bezpośrednio przed miesiącem, w którym apelującego powołano do zasadniczej służby wojskowej, którą odbywał w okresie od 24 kwietnia 1975 r. do 5 kwietnia 1977 r.), apelujący ukończył kurs I stopnia kierowców zawodowych kat. C, którego pozytywny wynik uprawniał odwołującego do prowadzenia samochodów ciężarowych. Po zakończeniu służby wojskowej apelujący pismem z dnia 18 kwietnia 1977 r. zwrócił się do dotychczasowego pracodawcy o przeniesienie ze stanowiska pomocnika kierowcy na stanowisko kierowcy i takie przeniesienie uzyskał od pierwszego dnia pracy po powrocie ze służby wojskowej, w efekcie czego od 2 maja 1977 r. do 17 października 1990 r. pracował w charakterze kierowcy towarowego. Równocześnie Sąd Apelacyjny zauważył, że podstawą odbycia przez apelującego w okresie od 27 lutego do 29 marca 1975 r. kursu I stopnia kierowców zawodowych kat. C było oddelegowanie go na ten kurs doskonalenia zawodowego przez pracodawcę Przedsiębiorstwo (...) w T. (ówcześnie: Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Państwowej (...) w P., Oddział w T.), co powiązane było z zobowiązaniem się apelującego do przepracowania w Oddziale (...) 3 lat, licząc od daty ukończenia kursu, zaś w przypadku nieukończenia doskonalenia zawodowego

z własnej winy albo rozwiązania umowy o pracę z własnej winy lub inicjatywy przed upływem wspomnianego 3-letniego okresu, apelujący zobowiązał się do zwrotu zakładowi pracy faktycznie poniesionych kosztów związanych z jego kształceniem (k. 67 akt osobowych).

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego, Sąd Apelacyjny dokonał jednak odmiennej niż Sąd Okręgowy oceny prawnej.

Przedmiotem sporu było bowiem, czy okres odbywania przez apelującego zasadniczej służby wojskowej (od 24 kwietnia 1975 r. do 5 kwietnia 1977 r.), czyli okres 1 roku, 11 miesięcy i 12 dni, podlegał wliczeniu do okresu pracy w szczególnych warunkach, uprawniający wnioskodawcę do wcześniejszej emerytury.

W tym miejscu wskazać należy, iż zgodnie z przepisem art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 1998 r., Nr 162 poz. 1118 ze zm.), zwanej dalej „ustawą emerytalną”, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40 ustawy emerytalnej (czyli w obniżonym wieku), jeżeli dniu wejścia w życie ustawy emerytalnej (tj. w dniu 1 stycznia 1999 r.) osiągnęli:

1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
2. okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27,

przy czym zgodnie z art. 184 ust. 2 ustawy emerytalnej, emerytura powyższa przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Zgodnie zatem z wymogiem określonym w art. 184 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, ubezpieczony musi spełniać ogólny warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego wskazanego w art. 27 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, wynoszący dla mężczyzn co najmniej 25 lat.

Odnosnie zaś wymogu określonego w art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, wskazać należy, że przepis art. 32 ust. 1 ustawy emerytalnej przewiduje prawo do emerytury w obniżonym wieku (niższym niż określony w art. 27 ust. 2 i 3 ustawy emerytalnej), dla ubezpieczonych będących pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Jednocześnie z przepisu art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej wynika, że dla celów ustalenia uprawnień do wcześniejszej emerytury za pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach uważa się pracownika zatrudnionego przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, przy czym zgodnie z art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej, wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1 tego przepisu, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 tego przepisu przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, którymi w niniejszej sprawie jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8 poz. 43 ze zm.), zwane dalej „rozporządzeniem”.

Odnosnie wieku emerytalnego oraz wymaganego okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych, § 4 ust. 1 powyższego rozporządzenia stanowi, że mężczyzna, będący pracownikiem, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat,
2. wiek emerytalny osiągnął w czasie zatrudnienia lub w ciągu 5 lat od ustania zatrudnienia,
3. ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Zgodnie zaś z wykazem A, stanowiącym załącznik do powyższego rozporządzenia, w Dziale VIII, poz. 2 jako praca w szczególnych warunkach, której wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego, wymieniona została praca kierowcy samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Przy czym, stosownie do treści § 2 ust. 1 rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń w wysokości i na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Przepis ten wymaga zatem wykonywania pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, a wymogi te winny zostać spełnione łącznie.

Ponadto, zgodnie z art. 108 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1967 r., Nr 44 poz. 220 ze zm. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 1975 r.), zwanej dalej „ustawą”, czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby (ust. 1), zaś w przypadku pracowników, którzy przed powołaniem do tej służby nie byli zatrudnieni albo którzy po jej odbyciu podjęli zatrudnienie w innym zakładzie pracy, Rada Ministrów po porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych ustali w drodze rozporządzenia, w jakim zakresie czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia (ust. 2). Zgodnie zaś z ust. 3 tego przepisu, warunkiem wliczenia służby wojskowej do okresu zatrudnienia jest zachowanie terminów, o których mowa w art. 106 ust. 1 lub w art. 107 ust. 1 ustawy, którym w przypadku podjęcia zatrudnienia w tym samym zakładzie pracy, który zatrudnił pracownika w dniu powołania do zasadniczej lub okresowej służby wojskowej, jest zgłoszenie przez pracownika swojego powrotu do zakładu pracy w celu podjęcia zatrudnienia najpóźniej w ciągu trzydziestu dni od dnia zwolnienia z tej służby (art. 106 ust. 1 ustawy). Jednocześnie przepis art. 106 ust. 2 ustawy stanowi, że jeżeli pracownik uzyskał podczas służby wojskowej inne lub wyższe niż posiadane uprzednio kwalifikacje zawodowe, zakład pracy lub organ nadrzędny tego zakładu jest obowiązany na wniosek pracownika wyznaczyć go w miarę możliwości na stanowisko, które odpowiada nabytym w wojsku kwalifikacjom. Przepis § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz. U. z 1968 r., Nr 44 poz. 318 ze zm. w brzmieniu obowiązującym od dnia 4 kwietnia 1975 r.), zwanego dalej „r.s.u.ż.r.” stanowi natomiast, iż zakład pracy, który zatrudnił żołnierza w dniu powołania do służby wojskowej, jest obowiązany niezwłocznie zatrudnić go na stanowisku poprzednio zajmowanym lub równorzędnym pod względem rodzaju pracy oraz zaszeregowania osobistego, jeżeli w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia z tej służby żołnierz zgłosi powrót do zakładu pracy, zgodnie zaś z § 5 ust. 1 r.s.u.ż.r. żołnierzowi, który podjął zatrudnienie stosownie do zasad określonych w § 2-4 r.s.u.ż.r., wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Stosownie natomiast do treści § 3 ust. 1 r.s.u.ż.r., w razie uzyskania przez żołnierza podczas służby wojskowej innych lub wyższych niż posiadane uprzednio kwalifikacji zawodowych, stwierdzonych zaświadczeniem powiatowego (miejskiego, dzielnicowego) sztabu wojskowego, zakład pracy, który zatrudnił żołnierza w dniu powołania do służby, jest obowiązany zatrudnić go na stanowisku odpowiadającym uzyskanym kwalifikacjom. Z powyższych przepisów wynika zatem, iż w przypadku podjęcia zatrudnienia w tym samym zakładzie pracy, który zatrudnił pracownika w dniu powołania do zasadniczej lub okresowej służby wojskowej (czyli podjęcia tzw. poprzedniego zatrudnienia), pracownik taki winien zostać zatrudniony na stanowisku poprzednio zajmowanym lub równorzędnym pod względem rodzaju pracy oraz zaszeregowania osobistego. Zaś w sytuacji, gdy pracownik uzyskał podczas służby wojskowej inne lub wyższe niż posiadane uprzednio kwalifikacje zawodowe, zakład pracy jest obowiązany na wniosek pracownika wyznaczyć go w miarę możliwości na stanowisko, które odpowiada nabytym w wojsku kwalifikacjom.

W ocenie Sądu Apelacyjnego z uwagi na specyficzny stan faktyczny niniejszej sprawy, apelującemu należało zaliczyć w zakresie uprawnień określonych w § 5 ust. 1 r.s.u.ż.r. czas odbywania służby wojskowej jako okres zatrudnienia na stanowisku kierowcy samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Jak wskazano bowiem już powyżej, bezpośrednio przed powołaniem do służby wojskowej, co nastąpiło w dniu 12

kwietnia 1975 r. (k. 5 akt osobowych,) apelujący odbył w okresie od 27 lutego do 29 marca 1975 r. kurs I stopnia kierowców zawodowych kat. C, na który został oddelegowany w celu doskonalenia zawodowego przez pracodawcę Przedsiębiorstwo (...) w T. (ówcześnie: Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Państwowej (...) w P., Oddział w T.). Biorąc zaś pod uwagę, iż oddelegowanie apelującego na powyższy kurs powiązane było ze zobowiązaniem się apelującego do przepracowania w Oddziale (...) 3 lat, licząc od daty ukończenia kursu (co nastąpiło w dniu 29 marca 1975 r., a więc zaledwie 14 dni przed powołaniem apelującego do służby wojskowej), zaś w przypadku nieukończenia doskonalenia zawodowego z własnej winy albo rozwiązania umowy o pracę z własnej winy lub inicjatywy przed upływem wspomnianego 3-letniego okresu, apelujący zobowiązał się do zwrotu zakładowi pracy faktycznie poniesionych kosztów związanych z jego kształceniem (k. 67 akt osobowych), stwierdzić należy, iż celem odbycia przez apelującego powyższego kursu I stopnia kierowców zawodowych kat. C, którego pozytywny wynik uprawniał do prowadzenia samochodów ciężarowych, było niezwłoczne powierzenie apelującemu przez delegującego pracodawcę stanowiska odpowiadającego tym kwalifikacjom. W świetle powyższych okoliczności przyjąć należy, że gdyby apelujący nie został w tak krótkim czasie powołany do służby wojskowej, to rozpocząłby wówczas wykonywanie pracy na stanowisku kierowcy samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, zwłaszcza, że do pracy takiej został przeniesiony przez pracodawcę od dnia 2 maja 1977 r., czyli pierwszego dnia pracy po powrocie ze służby wojskowej. W konsekwencji w tej szczególnej sytuacji, na podstawie art. 108 ust. 1 ustawy w zw. z § 5 ust. 1 r.s.u.ż.r. apelującemu należało zaliczyć w zakresie uprawnień określonych w § 5 ust. 1 r.s.u.ż.r. jako okres zatrudnienia na stanowisku kierowcy samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5, uprawniającego apelującego do wcześniejszej emerytury, czas odbywania przez niego zasadniczej służby wojskowej, czyli okres od 24 kwietnia 1975 r. do 5 kwietnia 1977 r., tj. okres 1 roku, 11 miesięcy i 12 dni. Ma bowiem rację apelujący, że w okolicznościach niniejszej sprawy niezasadne jest odmawianie okresowi służby wojskowej charakteru pracy w szczególnych warunkach, skoro w przypadku niepowołania do służby wojskowej apelujący takie obowiązki wykonywałby w ramach stosunku pracy i w tym zakresie podniesione w apelacji zarzuty naruszenia prawa materialnego - art. 108 ust. 1 ustawy oraz § 5 ust. 1 r.s.u.ż.r. okazały się zasadne.

Powyższe jest tym bardziej uzasadnione, że przepis § 7 ust. 1 r.s.u.ż.r. pozwala wliczyć do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień określonych w § 5 ust. 1 r.s.u.ż.r. czas odbywania służby nawet żołnierzowi, który przed powołaniem do służby nie był zatrudniony, jeżeli w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia ze służby wojskowej zgłosił do urzędu właściwego terenowego organu administracji państwowej wnioski o skierowanie do pracy i na podstawie tego skierowania podjął pracę albo nawet podjął pracę w tym terminie bez skierowania tego urzędu. Jak wskazał zaś Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 sierpnia 2014 r., wydanym w sprawie o sygn. I UK 442/13, czas zasadniczej służby wojskowej zalicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy emerytalnej) także wtedy, gdy żołnierz przed powołaniem do zasadniczej służby wojskowej nie był zatrudniony, ale po zwolnieniu z tej służby w ciągu 30 dni podjął zatrudnienie i pracował w szczególnych warunkach pracy. Biorąc pod uwagę powyższe, stwierdzić należy, że odmowa wliczenia do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień określonych w § 5 ust. 1 r.s.u.ż.r. czasu odbywania służby pracownikowi, który w dniu powołania do służby wojskowej był zatrudniony i po zwolnieniu ze służby zgłosił w określonym terminie (30 dni) powrót do zakładu pracy, który zatrudniał żołnierza w dniu powołania do służby wojskowej i podjął w nim ponownie zatrudnienie, lecz na innym stanowisku, niż przed powołaniem, prowadziłoby do gorszego traktowania takiej osoby od osoby, która zatrudnienia takiego w dniu powołania do służby wojskowej nie posiadała, co nie znajduje żadnego uzasadnienia.

W konsekwencji dodając do powyższego prawidłowo ustalonego przez Sąd Okręgowy okresu 13 lat, 5 miesięcy i 16 dni pracy w szczególnych warunkach, sporny okres 1 roku, 11 miesięcy i 12 dni., który w ocenie Sądu Apelacyjnego należało na podstawie art. 108 ust. 1 ustawy w zw. z § 5 ust. 1 r.s.u.ż.r. zaliczyć apelującemu do okresu pracy w szczególnych warunkach, stwierdzić należy, że apelujący a na dzień 1 stycznia 1999 r. spełnił także wymóg posiadania wymaganego okresu zatrudnienia 15 lat pracy w szczególnych warunkach (łącznie na ten dzień posiadał bowiem 15 lat 4 miesięcy i 28 dni pracy w szczególnych warunkach).

Biorąc zaś pod uwagę, że zgodnie z art. 100 ust. 1 ustawy prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, stwierdzić należy, iż prawo do emerytury przysługiwało apelującemu od dnia (...) r., albowiem w tym dniu spełnił ostatni warunek do uzyskania prawa do emerytury w obniżonym wieku, gdyż osiągnął wówczas wymagany przez w § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia wiek emerytalny wynoszący(...) lat.

W konsekwencji uznać należało, iż wnioskodawca spełnił wszystkie wymogi uprawniające go do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 184 w zw. z art. 32 ustawy, z uwagi na co na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. oraz powołanych przepisów prawa materialnego należało zmienić zaskarżony wyrok w punkcie 1 i przyznać M. K. (1) prawo do emerytury od dnia 22 lipca 2014 r., co też uczynił Sąd Apelacyjny w punkcie 1 wydanego wyroku.

Z uwagi zaś na powyższą zmianę punktu 1 zaskarżonego wyroku, zmianie musiał ulec także punkt 2 zaskarżonego wyroku, albowiem ostatecznie to odwołujący jest stroną wygrywającą spór. Biorą zaś pod uwagę, że odwołujący nie poniósł w związku z postępowaniem w I instancji żadnych kosztów (w szczególności nie poniósł bowiem żadnych opłat sądowych ani nie korzystał z pomocy profesjonalnego pełnomocnika), punkt 2 zaskarżonego wyroku należało w oparciu o art. 98 ust. 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. zmienić tylko w ten sposób, że odwołującego nie obciąża się kosztami procesu, co też uczynił Sąd Apelacyjny w punkcie 2 wydanego wyroku.

Orzeczenie o kosztach zawarte w punkcie 3 wyroku znajduje swoje uzasadnienie w treści art. 98 ust. 1 i 2 i art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 36 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005 r., Nr 167 poz. 1398 ze zm.) – zasądzona kwota stanowi zwrot kosztów postępowania za instancję odwoławczą wygrywającemu spór apelującemu od przegrywającego spór organu rentowego, w wysokości 30,00 zł tytułem zwrotu opłaty od apelacji.

SSA Marta Sawińska	SSA Jolanta Cierpień	SSA Marek Borkiewicz
--------------------	----------------------	----------------------